

תוכן עניינים

מבוא- עמק 3

1. רקע תיאורטי- עמ' 5

1.1 ספורט ואלימות- עמ' 5

1.1.1 אלימות : הגדרה- עמ' 5

1.1.2 אלימות בספורט : מאפיינים והסברים- עמ' 6

1.2 ספורט ותקשורת- עמ' 10

1.2.1 התקשורת כמבנה מציאות- תופעת המסגור בעיתונות- עמ' 10

1.2.2 עיתונות הספורט- עמ' 12

1.2.3 ייצוג האלימות בספורט בתקשורת- עמ' 13

2. שיטת המחקר- עמ' 15

2.1 שאלת המחקר- עמ' 15

2.2 שיטת המחקר- עמ' 15

2.3 קורפוס המחקר- עמ' 15

2.4 ניתוח הנתונים- עמ' 15

3. ממצאים- עמ' 17

3.1 תיאור המקרה הפרטי כחלק מהקשר רחב ומ'היסטוריה של אלימות'- עמ' 17

3.2 סנסונליזציה של הכתבות ושימוש בתיאורים קיצוניים – עמ' 18

3.3 הקבוצות המתוארות במקרי האלימות- עמ' 19

3.4 הגורם האלים- עמ' 20

3.5 שימוש בשפת 'מלחמה'- עמ' 21

4. דיון ומסקנות- עמ' 22

רשימת מקורות- עמ' 24

נספחים- עמ' 27

מבוא

גישת ההבניה החברתית של המציאות גורסת שאנו חיים בעולם חברתי רב משמעי, בו לאנשים, לאובייקטים ולפעולות אין משמעות אחת ברורה. משמעות נוצרת דרך הפעילות האנושית והיא מוגבלת ויחסית להקשר בו היא נוצרת (Davis, 1990). בני החברה יוצרים ייצוגים של פעולות במהלך יחסי הגומלין ביניהם. כשייצוגים אלה חוזרים על עצמם, הם הופכים לדפוסים מוגדרים מראש, הממסדים את ההתנהגות ומנתבים אותה בכיוונים מסוימים ונתפשים כמציאות אובייקטיבית. Hall (1982) מדגיש את הפוליטיקה של קביעת ייצוגים אלה. הוא טוען שקביעת ייצוגים אלה, או קביעת האידיאולוגיה, כפי שהוא מכנה זאת, היא זירת מאבק בין קבוצות שונות. הול מתמקד בשינוי שנעשה באמצעי התקשורת כדי להעביר אידיאולוגיה מסוימת וכדי לסמן אירועים בדרך מסוימת. בהקשר זה הוא מגדיר את המושג "אפקט המציאות" שמשמעותו היא שלא זו בלבד שבדרך כלל אנו מבינים את המציאות כתוצר של האופן שבו סומנו הדברים, אלא שאנו גם "מזהים" ייצוגים ספציפיים של המציאות כברורים מאליהם. לפי הול, מכל סימן ניתן לייצר משמעויות שונות, זוהי הפוליסמיות. אך תהליך "הטבעון" הוא שמכוון למשמעות אחת ספציפית. בתהליך זה, ייצוג מסוים של אירוע או פעולה חברתית מתואר כמתבסס על חוקי הטבע, כמובן מאליו, תוך נטרול ההקשר החברתי ההיסטורי שלו. כתוצאה מכך, הנמענים מפענחים את הסימנים ברוב הפעמים בהתאם למשמעות הדומיננטית שהמוען מעוניין להעביר.

בעבודה זו, ברצוני לבחון את תופעת 'הבניית המציאות' ו'המסגור' שמתבצע בעיתונות הספורט, תוך התמקדות באופן בו עיתונות הספורט מבנה וממסגרת את תופעת האלימות בספורט. הספרות המחקרית מראה, כי ההקשר החברתי הוא בעל השפעה רבה בעיצוב עמדות, אמונות והתנהגות (Shaffi, 2001). על פי הגישה החברתית אקולוגית, התנהגות אלימה היא התנהגות אדפטיבית בקונטקסט חברתי מסוים. באמצעות פרספקטיבה זו נבחנת תופעת האלימות תוך התמקדות בדפוסי הקשר שבין מאפייני הפרט ומאפייני הסיטואציה, ובאמצעותה ניתן בעיקר להבין מדוע פרטים שונים מגיבים באופן שונה לאותן סיטואציות (גלילי, 2006). באופן זה, אלימות בספורט נתפסת כמאפיין מבני של מערכת חברתית, המושפעת ממספר גורמים המייצגים הן את האקולוגיה האורבאנית והן את אקולוגיית הספורט שבתוכן פועלת הקבוצה.

שאלת המחקר העומדת במרכז של עבודה זו הינה: כיצד מסוקרות כתבות ספורט העוסקות באלימות אוהדים בעיתונות האינטרנטית? באמצעות ניתוח כ- 30 כתבות מאתרי הספורט ONE ו- YNET אבקש לעמוד על האופן בו כתבות העיתונות ממסגרות את נושא האלימות בספורט ולעמוד על הקשר המורכב המתקיים בין תקשורת, ספורט ואלימות.

1. רקע תיאורטי

1.1 ספורט ואלימות

1.1.1 אלימות: הגדרה

אלימות היא שימוש בכוח, בין אם פיזי, פסיכולוגי או אחר תוך כדי פגיעה או כוונה לפגוע בבע"ח, צומח או חפץ דומם כלשהו. בעבר השימוש באלימות היה מקובל הרבה יותר והיה מבוצע עבור מטרות ענישה, חינוך, שחרור לחצים, הבעת רגשות, יישוב סכסוכים וחילוקי דעות, שעשוע ועוד. האלימות מתייחסת למגוון רחב של פעולות מזיקות הנעשות על ידי אדם אחד או יותר ופוגעות בפרט או בחברה. ההגדרה הרווחת ביותר היא של בוס (Buss, 1961) אשר מורכבת משלושה ממדים: (א) תוקפנות פיזית או מילולית (ב) תוקפנות פעילה או סבילה (ג) תוקפנות ישירה או לא ישירה. מושגים משיקים למושגים "אלימות" ו"תוקפנות" הם "התנהגות פרו-חברתית" ו"התנהגות אנטי-חברתית". התנהגות פרו-חברתית היא קואופרטיבית, הדדית וחיובית, ואילו התנהגות אנטי-חברתית היא התנהגות עוינת כלפי האחר, אשר שוברת כללים, אינה מצייתת לסמכות ומרפה נורמות חברתיות ודפוסי התנהגות (הורוביץ, 2006).

זאת ועוד, ניתן לזהות הגדרות רחבות והגדרות צרות למושג. כך למשל הוגדרה האלימות בעבר כהתנהגות הפוגעת באדם אחר (הנדלר, 2011). יש כאלו המוסיפים להגדרת האלימות את מרכיב הכוונה לפגוע או לגרום נזק (רוזנבאום ורוזנבאום, 2011). שילוב הגדרות אלו הוצג אצל הורוביץ כ"תחום רחב של פעולות מזיקות הנעשות על ידי אדם אחד או יותר ופוגעות בפרט ובחברה" (הורוביץ, 2006, 11). האלימות איננה חייבת להיות מהולה בשימוש בכוח פיזי או בכפייה, על פי הגדרה זו.

קיימים סוגים שונים של אלימות. אחת ההבחנות היא בין אלימות ישירה לאלימות עקיפה. אלימות עקיפה מתרחשת כאשר אדם צופה במעשה אלים שנעשה כלפי אדם אחר, ואלימות ישירה היא כאשר האדם עצמו חווה מעשי אלימות (ראובני, 2011). הבחנה מקובלת אחרת היא בין אלימות פיזית לאלימות מילולית, אלימות רגשית ואלימות מינית: אלימות פיזית כוללת תקיפות גופניות כמו הכאה, דחיפה, צביטה, סטירה, זריקת חפצים ועוד. אלימות מילולית פוגעת ברגשות הזולת וביטוייה הם למשל קללות, כינויי גנאי, לגלוג וכדומה. אלימות רגשית כוללת דחייה חברתית, השלטת טרור, השמצה, סחטנות, איומים וכדומה. חלק מהחוקרים רואים את דפוס האלימות הרגשית כחופף לאלימות המילולית. אלימות מינית כוללת למשל נגיעה במקומות אינטימיים, מציצנות, הפעלת כוח וכדומה הקשורים לתחום המיני. אלימות כלפי רכוש פרטי כוללת השחתה